

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

5. De Hæreticorum poenis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

tem, vel nutum, etiam si nullus profusus sit, qui illum
videt, vel illum videat, & si quidem prodeat coram
multis, dicitur hæresis publica, si verò nullo audiente,
vel paucis, puta duobus, vel tribus, dicitur externa
occulta.

Quod si quis solum exterius affuerit hæresi, sed
non habeat in mente errorem, verè non dicitur hæreti-
cus exterior, vocari tamen solet hæreticus pars exterior
quia ipsi non creditur, si allegere interius non habe-
at errorem contra fidem, idè regulariter in foro exter-
no reputatur, & punitur ut verus hæreticus. Ita Castro
Palms tom. 1. r. 4. d. 3. p. 2. n. 16.

6. Illud hic nota, ad hæresim externam constituen-
dam requiri duas condiciones, ex Sanchez lib. 2. in Dec.
cap. 5. num. 7. Primò, ut signum, seu vox exterior proce-
dat ex affectu hæresis. Secundò, ut signum illud ex se, vel
ex aliis circumstantiis hæresim determinatè exprimat.
Eiusmodi sunt ipsa verba hæresim absolute, & non sub
alio, significanti: ejusmodi, ipsa facta propria hæreti-
corum, ut eorum cœna, similesque ceremonie: ejusmodi
operum bona ipsorum, v. g. visitare infirmos, adire
Ecclesiam, & c. si ex circumstantiis colligatur fieri ab ali-
quo, ut se conformet falsæ scilicet illa præcipienti. Ita
Sanchez ibidem n. 8.

7. Quare qui, dum constituitur suum peccatum,
dicit se non credidisse, vel loquens cum amico dicit,
se fuisse hæreticum, nunc verò non esse, vel dum scribit,
se fuisse hæreticum, vel legit, pronuntiat hæresim illam, quam
cum ipse habet interius, sed ipse tunc pronuntiat so-
lum ut hæresim aliorum, nihil ad se referendo, non erunt
hæretici exteriores, ex defectu nimirum prioris condi-
tionis.

8. Simili modo, si quis dum mente non credit,
moveat caput ex tali hæresi ad affectu, vel dicat solum:
Non est, vel etiam disputet, ita tamen, ut non appareat
ex tali disputatione ipsum confirmare velle hæresim, sed
solum disputandi causa illam hæresim proferre, immò si
quis non aperiat caput, v. g. Eucharistia, in quibus ap-
prehenditur potius id fuisse irreverentia signum, quam
hæreticitatis, & si quis comedit carnes die verito, v. g.
vel ducat duas uxores, vel reprobetur, & c. in simili-
bus circumstantiis, in quibus iusmodi actus habet appre-
henduntur fieri ob aliud, quam ob errorem contra fidem,
non erunt hæretici exteriores ex defectu posterioris condi-
tionis, quia nimirum hæc signa hæresim determinatè
non expriment, Ita Sanchez ibid. a. num. 8. Castro Pal.
ibid. 16. cit. alique apud Dianam p. 4. r. 4. ref. 294. Nam
licet, quicumque alius conceptus interior hominis per si-
milia determinata signa prodicens non dicitur saltem per-
fectè manifestatus, sed adhuc remansit in terminis con-
ceptus interioris, ita in conceptu hæresis. Non nego ejus-
modi signum imperfectum esse peccatum hæresis, & ap-
prehendum expresse in confessione, sed dico non esse hæ-
resim absolute, & perfectè externam, atque addò per
hanc non incurri censuras, penas, & reservationem im-
positas contra hæresim externam, quæ pœnæ, cum sint
occultæ, & restringendæ, requirunt non actum quemcum-
que externum, sed externum determinatè, & perfectè.

Ad secundam prædictam conditionem reduco, si quis
motus hæresi interna aliquid agat, quod sit veniale pec-
catum, v. g. comedat parum carnis die verito, animo se-
quendi hæreticorum sectam: aio enim hanc non fore per
illam externam confessionem hæreticam absolutè exter-
nam: Ita Sanchez ibid. n. 7. & n. 17. quia non completè ex-
primit per eam levem actionem errorem internum: pa-
teret, nam si quis illum in quacunque circumstantia vide-
ret eam levem actionem exhibere, non statim rationabi-
liter judicare posset illum errare interius in fide.

§. V. De Hæreticorum penis.

1. Præmittendum est omnes pœnas contra hæreti-
cos ab Ecclesia constitutas intelligi esse contra
hæreticos externos, sive occultos, sive publicos, modo

in sequentibus explicando: nullam verò contra internos.
Id semel dixisse sufficiat, sed notetur diligenter. Ratio
est supra tacta, quia Ecclesia visibilis non judicat de in-
ternis, sed de externis, qualis certè est hæresis foras pro-
diens, quamvis nullo præsentè.

Prima pœna. Excommunicatio.

2. Prima igitur pœna contra hæreticum externum est
excommunicatio lata sententiæ c. excomm. 3. & 2. c. ad
absolutè de her. Bulla Cœna, Summo Pontifici reservata.

3. Hic nota primò, Hæreticum, donec sit nominatim
declaratus excommunicatus, ex Sanchez lib. 2. in Dec. c. 9.
num. 3. Castro P. 1. r. 4. d. 4. p. 1. n. 5. non est ex vi excom-
municationis vitandum post Concilium Constantiense
in extrag. Ad ex. and. Non ergo sufficit esse declara-
tum illum hæresim externam commisisse, sed insuper re-
quiritur alia declaratio, ipsum in excommunicationem
incidisse.

4. Nota secundò, ex eo quod hæreticus est excom-
municatus, consequenter eum incurritur cœna, quæ
excommunicationem comitantur.

5. Hinc fit ut si sit prius omnibus officiis, quibus
privat excommunicatio, non possit recipere Sacramenta,
nec ex se ministrare, non possit exercere actum ordinis,
privetur communibus suffragiis Ecclesiæ, & similibus,
quæ dicuntur in tractatu de excommunicatione. Verum,
quia nos hic agimus de pœnis propriis hæreticorum,
addere necesse est alias, quæ, licet non sint annexæ cœ-
teris excommunicationibus, comitantur tamen excom-
municationem contractam propter hæresim, quales sunt
irregularitas, infamia, privatio beneficiorum, aliæque,
quas jam subdimus.

Secunda pœna. Irregularitas.

6. Non hæreticum publicum, seu notorium per om-
nes incurrit irregularitatem, c. Nec si, §. item Samuel 2.
q. 7. c. Presbyter, de penis, d. 5. at occultum esse probabile
non incurrit. Ita Castro P. tom. 1. r. 4. d. 4. p. 4. contra
Suar. & Sanchez ibid. relos. Ratio est, quia jura, quæ hanc
pœnam imponunt, loquuntur de delicto notorio, & ex
alia parte irregularitas nulla contrahitur, nisi in casibus
jure expressis. Quid sit publicum, quid occultum, hac in
re, innui supra, §. 5. num. 5.

Tertia pœna. Infamia.

7. Nota ad hæresim perfectè contrahendam, debere hæ-
resim esse notoriam, vel notorietate facti, vel juris, hoc
est, vel ex se, vel ex sententia Judicis, cap. Infames, 6. q. 1.
cap. excommunicatus, de hæreticis, & alibi. Ita Sanchez
lib. 2. in Dec. c. 26. n. 1. Castro P. l. c. n. 4. alique. Ratio est,
quia infamia est præda opinio de alio circa plures: do-
nec igitur ad plures notitia delicti pervenerit, perfectè
non erit per commissum crimen, erit solum veluti in-
choata & crimini debita.

Quarta pœna. Privatio Beneficiorum, & Officiorum posses- sorum, & inhabilitas ad futura.

8. Certum est, durante hæresi, hæreticum non posse
admitti ad beneficia, officiaque publica, cum sit excom-
municatus, & subinde irregularis, unde si admittatur
collatio erit nulla, cum onere restituendi fructus ante
omnem sententiam: quia eos nullo titulo possidet, cap. de
commis. §. privandi, de heret. in 6. §. statum, i. eodem. Ita
Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 26. n. 4. Castro P. tom. 1. r. 4.
disp. 3. p. 5. num. 1.

9. At difficultas est primò, an quando hæresim re-
linquit, Ecclesiæque fuerit reconciliatus, possit ad illa
admitti sine nova dispensatione? Secundò, an statim
atque quò in hæresim labitur, privetur jure possessis?
Beneficiatus, v. g. hæreticus cogiturne ex se relinquere be-
ne

beneficium, fructusque restituere non possit expectare donec à iudice per sententiam compellatur? Tertio, an si reconciliatur, possit ea sententia contra illum fulminari, dictisque beneficiis privari, ob peccatum hæresis ante reconciliationem contractum?

10. Brevis noster more respondeo, sententiam de hisce tribus questionibus tum negativam, tum affirmativam esse, si recte explicetur, saltem probabilem. Ita Sanch. Castro P. loco citato, alique ab ipsis allati. Quare benigniorem volens quis eligere tunc potest, atque ad eam affirmare. Quoad primam, reconciliatum posse admitti, si hæresis occulta fuit, si enim publica, jam contractum irregularitatem, per quam non potest à beneficiis, sine dispensatione, admitti. Quoad secundam, hæreticum non obligari se spoliare nec beneficio, nec ejus fructibus ante sententiam, imò post illam non ex se, sed per executionem à iudice faciendam. Quoad tertiam, non posse reconciliatum, saltem eum, qui sponte ad fidem rediit, spoliari possit. Ratio horum est, quia non extant textus contrarium ita clare decedentes, ut non relinquamus has opiniones in sua probabilitate.

11. Nota secundo filios hæreticorum, eosque, qui hæreticis favent (qui sunt hi faventes dicam mox §. 6.) ad nullum beneficium Ecclesiasticum, vel officium publicum admitti posse, c. *Quicumque*, §. *Hæretici*, de *Hæreticis*, in 6. non tamen amittit beneficium, vel officia ante possessa. Ita Azor. p. 1. lib. 8. c. 13. §. 8. *Officia pœna*. Secundo, intelligi de filiis illegitimis, tum non legitimis, deque natis tum ante, tum post hæresim à patre commissam: denique de filiis solum usque ad secundum gradum per lineam paternam, per maternam verò usque ad primum duntaxat. *Ibidem*, & c. *statutum* 2. de *Hæreticis*, in 6. Joan. Andreas, alique in d. c.

12. Nota tertio, huc reduci aliam pœnam, quam alii h. c. occasione contrahunt, de qua sic habet textus: *Ad hæc quoscunque viros Ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi persilientium persequuntur hoc est, Hæreticorum vel credentium, receptorum, defensorum, fautorum eorum, dignitates, personatus, & quacunque alia Ecclesiastica beneficia sunt adepti, ex nunc, privamus totaliter acquisitis: volentes quod tales, & hæresis careant perpetuo, & si receperint illa scilicet, ad alia, vel similia nequaquam in posterum admittantur.*

Ubi adverte quinque. Primo, non includi nisi viros Ecclesiasticos, non ergo Sæculares. Secundo, non includi ea, quæ non sunt dignitates, vel personatus, vel beneficia. Tertio, preces debere esse efficaces, hoc est, ita, ut ex vi illarum obtentum fuerit beneficium. Quarto, duas hic esse pœnas, alteram privationem acquisitionum, alteram inhabilitatem ad futura: ad priorem incurrendam non requiritur te scivisse hæreticorum intercessionem, ad posteriorem requiritur ut clare patet ex textu; quæ duobus nescio, cur non distinxerit Castro Palau loco citato, n. 9. Quinto, cum textus non dicat hunc fore inhabilem, sed non esse admittendum ad futura beneficia, inclinat recte idem Doctor, inde colligi admissionem non fore invalidam, sed solum illicitam factam.

Quinta pœna. Non posse esse patrimum in Baptismo Catholico.

13. Iusta pœna, cum enim Patrini officium sit iudicantis veræ fidei filium instigare, non potest id ei competere, qui in his errat. Ita Sanch. lib. 2. in Dec. c. 9. n. 12. Intelligo autem dum est hæreticus, nam si sit perfectè reconciliatus, non video textum, unde illum excludere oporteat.

Posse Catholicum esse patrimum filii hæretici, si Baptismus ritu Catholico conferatur neque scandalum ad sit, concedimus ultro, cum Sanch. *ibid.* quia nullo iure id interdicitur invenimus.

Sexta pœna. Non posse Hæreticum contrahere matrimonium cum Catholico.

14. Licet matrimonium fidelis cum hæretico sit va-

lidum ex Sanch. de *marim.* lib. 7. d. 72. n. 2. (quidquid ali- quod apud eundem *ibid.* n. 1. adversetur) quia nullibi in iure, ut irritum statuitur, est sacramentum, & quidem cum mortali culpa contractum cap. *non oportet* 18. q. 1. Ratio est, quia est ab Ecclesia merito prohibitum propter perversionis periculum, quod Catholico conjugii immineret. Id quod verum est, etiam si sit spes certa conversionis conjugis hæretici, quia adhuc præceptum est in suo robore, solumque id esset in causa, unde Pontifex Summus moveri facile posset ad dispensandum, Ita Sanch. de *marim.* lib. 7. d. 72. n. 4. Si ite contracto matrimonio contingat alterum ex conjugibus hæreticum fieri, qua ratione se fidelis gerere debeat, quidve iuris sit divertendi, agitur in tractatu de matrimonio, interim vide Sanch. lib. 10. de *marim.* diff. 15. præterea contra uxorem contra cum hæretico contrahentem, imposita est pœna amissionis dotis, expedita tamen sententia iudicis, ut notant item Sanch. lib. 2. in Dec. c. 17. n. 18. Castro Palau 1. 1. tr. 4. d. 5. p. 13. n. 10.

Excepit Sanchez lib. 7. de *marim.* d. 72. n. 4. loca, in quibus hæretici nondum denuntiati cum Catholicis permitti videntur, ut in Gallia, Germania, Polonia, quia ibi ejusmodi matrimonium, ex recepta consuetudine ob bonum pacis Reipublicæ, adde, & propter difficultatem inveniri pares coniuges, toleratur.

15. Quoniam verò jus Ecclesiasticum cap. *Iudei* 28. q. 1. c. *fin.* de *conversis* infid. præcipit sobolem debere sequi conditionem parentis fidelis, id quod fundatur in iure divino, per quod incumbit parentibus cura educandi liberos in vera fide, idè inire pactum, ut aliqui filii nutriantur apud fidelem parentem, aliqui apud hæreticum, illicitum est, imò & impium. Ita Sanch. lib. de *matrim.* d. 72. n. 4.

Quare filius etiam triennio minor, qui aliàs apud Patrem esset educandus, apud matrem fidelem, nutrir debet, & major apud patrem fidelem quia ætatis, patriæque potestas ratio cedit favori fidei. Ita idem *ibidem*, d. 73. n. pp. ult.

Septima pœna. Confiscatio bonorum.

16. Innumerat hæc pœna habet difficultates, quas tribus regulis pro nostra præxi sufficientibus breviter concludam: doctrinas enim, limitationesque varias, præsertim ad forum externum facientes, apud Doctores citandos vide fuscè tractatas.

17. Regula prima. Omnia bona, quæ sunt hæretici, quando is in hæresim (utique externam) labitur, sunt confiscationi obnoxia. Ita Castro P. 1. d. 5. p. 2. n. 1. Nota singula.

Dicitur primo (omnia bona) ergo tum mobilia, tum immobilia bona, tum jura.

18. Dicitur secundo, (quæ sunt Hæretici) non ergo confiscantur quæ donaverat, (sed non in fraudem filii) nec ius patronatus, nec (quoad proprietatem) dona subiecta Majoratui, vel fideicommissio, nec cryptheusim, nec bona quæcunque, si is, qui crimen hæresis committit, vel non est dominus prædictorum, vel ipso deficiente, sunt transmittenda ad alios, confiscantur verò quoad ususfructum. Ita *ibidem*, in d. diff. 5. *passim per totam*. Ratio est, quia tunc proprietates non est delinquentis, est verò ususfructus, præterea Doctores Sanchez, Suar. Fañ. alique apud ipsum 1. 1. *praxis*, quest. 25. num. 13. & 143. sequiturque Castro Pal. cit. p. 4. n. 2. docent, jura, id est, ea, quæ debentur hæretico, si debeantur ex testamento, qualis est hæresitas, fideicommissum, legatum, non confiscari, quia ea solum transire possunt ad fiscum, quæ ad hæredes extraneos transmitti possunt; fiscus enim loco hæredis extranei succedit: si verò debeantur ex contractu, puta venditione, stipulatione, &c. confiscari, quia hæc transmitti queunt ad hæredes extraneos. Hæc autem idè Doctores docent, quia eorum, quæ debentur hæretico ex ultima Testatoris, voluntate, ipse Testator est veluti Dominus, & disponens non

nam vero ipse hæreticus, unde transmitti ad Fiscum Con-
trahitoris disponentis voluntatem, rationabiliter non
debet: et eorum; quæ ex contractu ipi hæretico de-
bentur, ipse est absolutus Dominus, & disponens, atque
liberè pendere ac alia sua bona: sunt confiscationi subje-
ctæ. Insuper delinquente per hæresim Patre, confiscatur
legitima, quæ eo mortuo debebatur filio, quia dum Pater
vivit, illa legitima bonorum Patris delinquentis est, non
filii, *l. Suis, de liberis & posthumis*, & eodem modo delin-
quente per similem hæresim filio, vivente Patre, non
confiscatur legitimæ Patris legitima contra Patrem innocen-
tem, imò nec bona filii profecticia, nec adventicia, quoad
solum fructum, quia sumitur omnia hæc bona Patris sunt
bona filii delinquentis. Castro Pal. *d. diffus. 5.* sparsim per
voco. Bona vero Castrensia, vel quasi, & bona adventi-
cia, quoad proprietatem, confiscantur delinquente Mo-
cho, quia hæc ipsius sunt. Denique (ut alia taceam) dos,
bona paraphernalia, arthæ, & quæcunque sunt uxoris
non publicis; viro factæ hæretico, quia hæc sunt bona
uxoris innocentis, non viri delinquentis. Sic, Varin.
Sench. Valq. Azor. Bon. quos citat, sequiturque Castro
Pal. *diffus. 7. p. 11. num. 5.* Ex his cætera familia non dif-
ficulter intelliges.

19. Dicitur tertio; (Quando is peccatum hæresis committit) ut notetur omnia bona delinquentia à puncto commissi hæresis externæ esse subiecta fisco; Idem *p. 17. n. 1.* ita ut, etiamsi ea hæreticus vendat, v. g. vendidit, vel nulla sit, vel certè annullanda; *ibid. p. 19. n. 4.* et quavis talis delicti notitia ad iudices tarde perveniat, sententia contra hæreticum post multos annos feratur, tamen hæc sententia retrahitur, ac si pronuntiata esset eo puncto, quo delictum ante dictos annos commissum fuit.

10. Secunda Regula, *¶* Doctoribus, mox citandis. Sive dicamus talem hæreticum amittere dominium suum bonorum à puncto commissi criminis, sive non amittere, certum sit non obligari in conscientia ante sententiam de spoliare suis bonis, seu ea fisco tradere. Ratio hujus regulæ est, quia extra potestatem Legislatoris humani est possesse legem obligare delinquentem ad exequendum contra se ipsum poenam gravem, & acerbam; cum bono communi repugnare talis obligatio; est enim humane infirmitati contraria, multisque transgressionibus obnoxia. At gravissima poena est suæ substantiæ amittenda; quamquam executores constituere. Ex hac regula videtur, quantum juventur delinquentes, non solum in hæresi, sed etiam in aliis criminibus, quibus ipso facto annexa est poena confiscationis; possunt enim suo scrupulo retinere, & frui suis bonis, donec deferantur declaratoria saltem criminis. Possunt item autem cum decollare sua eadem bona, & fisco non tradere, nec fiscus ante dictam sententiam potest sibi ea accipere, quia delinquentes adhuc jure possident. Solum possit fiscus ea sequestrare, & alicui custodiendi tradere, ne distrahantur. Possunt denique eadem alienare dando, vel vendendo, modo ea recipienti damnum venire non possit, quia licet ea alienatio annullanda veniat, tamen donec annullentur, valida est; sit igitur ex futura annullatione damnum proveniatur non sit recipienti, non est unde illicita centesi possit. Ita Sanchez lib. 2. in Dec. c. 22. n. 69. Facin. de hæresi q. 190. §. 5. n. 82. Bonacin. d. 3. de contr. q. 8. p. ultim. §. 30. 4. alique ab his citati.

21. Tertia Regula ex Doctoribus citatis, addg & Ca-
stro Pal. dist. 4. p. 18. n. 5. Post sententiam, licet possit de-
linquens ex bona intentione, paratus tradere, si exigeretur,
licet obligetur ea offerre, si manifestare fisco, tamen
non potest positive resistere ejus executioni. Ratio pos-
terioris partis regulæ est, quia post sententiam fiscus
acquirit perfectè dominium illorum bonorum. Ratio
prioris est, quia nimis durum esset obligare delinquentem
ad exequendam tantam penam contra se ipsum, quare
præsumitur jam lex concedere ea bona fruenda delin-
quenti, donec fiscus exigit. Quam legem sequitur Co-
var. Simancas. Azor. Molin. Sanch. Bonacin. Suar. Farin.

Part I.

ab eodem *ibid. cit.* Scio Castro Palauum *l.c.n.6.* contrarium nobis esse in hac piore parte regule, quia si delinquens (ait) amisit omnino dominium, & possessionem per sententiam, non poterit tuta conscientia ea retinere. Scio, inquam, hoc, sed ei sufficienter respondetur, ita quidem futurum fore, nisi lex, ut dictum est, concederet, concedit tunc, ne quid nimis acerbum, & extra humanas vires precipere conuincatur.

tes placere debemus.
 21. Atque ex hac regula fit primò, posse delinquen-
 tem ita iis bonis frui, non exigente fisco, ut postea fisco
 exigente non obstitur ad relatiendum consumpra
 quia, iudicium est, donec is non exigit, conceditur de-
 linquenti suorum bonorum liber usus. Ita iudex. Fit se-
 cundò, non posse eundem delinquentem, iudè & ejus ha-
 redem, vel quicumque possessorum eorum bonorum,
 ex proposito, tunc, scilicet post sententiam, occultare, ne
 fiscus ea occupet, nec iudem possunt negare se ea habere,
 si à fisco interrogentur, nec tradere alteri clam conser-
 vanda, quia sic positive resisterent; ne fiscus jam exi-
 gens consequeretur ea bona, quæ per sententiam sua jam
 omnino sunt. Sic iudex.

*Octava poena, Incapacitas testandi,
Suscipienda, &c.*

23. Hæreticus est incapax testandi , cap. excommuni-
cames, p. s. c. v. etientes, de Hæreticis , quia cum ejus omnia
bona sint addicta fisco, intestabili additur. Insuper dum
dante hæresi ex multorum, sententia incapax est hære-
ditatis, successione, legati, donationis : ita Castro, Pal. d.
tract. 4. diff. 5. p. 26. à num. 3. unde eam repudiare debet:
repudiat, succedunt iij, qui succedere debent ab inte-
stato. Est tamen etiam probabile esse quoniam capacem,
atque adeo non obligari ad eam repudiandam, sed potius ex-
pectare sententiam judicis. Ita Sanch. lib. 2. c. 1. num. 32.
alique apud ipsum, & apud Castro Palaum citatum n. 5.
Ratio est, quia Canones pro utraque explicari probabi-
liter possunt.

Dixi (durante hæresi) nam illa per vetam poenitentiam abjecta, tum in foro interno, tum externo, non erit incapax. Ita iidem *ibid.* contra Vasquez p. 2. *disput.* 169 c. 3. *in princ.* quia hæc incapacitas non sequitur ad excommunicationem; sed sequitur præcisè ad hæresim, hæc ergo cessante, cessat & illa.

Nona pœna. Exemptio Filiorum, amissio servorum,
& iurium, ceteraque pœna corporales.

24. Filius eximitur à patria potestate , & servus à servitute Domini, Patre, vel Domino facto hæretico : & universaliter hæreticus amittit quodlibet jus , & obligationem sibi aliàs debitam, etiam ex vi juramenti : cum hoc discrimine, quod filius eximitur statim à puncto hæresis paternæ, ita Sanch. lib. 2. cap. 24. num. 6. servus & cæteri obligati non nisi post sententiam. Ita Castro Pal. d. disp. 5. par. 2. num. 16. & 19. Hæc patent ex testibus à Doctoribus Simanca, Roja, Penã, Sanch. Suar. alisque à Castro P. d. tract. 4. d. 6. passim citatis, apud quos etiam invenies alias corporales pœnas, nempe fustigationis, exilij, carceris, mortis, &c. quibus solent , & debent hæretici condemnari, quæ & familia cum pertineant ad forum externum, non sunt hic à nobis necessario prolixius expendenda.

pena mortis *c. ad solvendam* § 5. *c. illos quoque, de hereticis*, non esse eum qui in foro poenitentiae sapius in haeresim labitur, ex Azor. *1. lib. 8. c. 14. q. 1.* sed qui, cum fuerit publicè correctus, & emendatus, iterum labitur, vel in eandem haeresim, quam abjuravit, ut tenent Suarez, alique *disp. 23. de fide, sect. 2. n. 8.* vel ut putant Castro Palalique *d. tract. 4. cit. m. disp. 6. p. 2. m. 13.* etiam in aliam quancunque. Id juvat notasse, inter cetera, ut *scias*, quosnam, excludit Pontifex, quando concedit in *Compend. priv. Soc. Iesu. v. Absolutio, num. 6. & 7.* quendam

privilegia circa absolutionem hæretici, non verò hæretici relapsi. Notat verò Peña apud Suarez l. c. priorem opinionem in praxi nullum habere locum, quia, qui est publicè correptus, semper ex praxi tribunalium facit abjuratorem generalem omnium errorum, quam, si relabitur in quancunque hæresim, in abjuratam relabitur, atque adeò relapsus sine dubio erit.

§. VI. De Cooperantibus cum Hæreticis.

Credens, Raptor, Defensor, Fautor Hæreticorum.

1. **C**redens est ille qui assentitur erroribus hæreticis, ut si quis etiam nesciens errorem particularem, dicat se credere, quod Hæreticus credit: ita Suar. de off. d. 2.1. sect. 2. n. 9. & d. 2.4. de fide, sect. 1. n. 2. Sanchez l. c. in Dec. cap. 10. Pen. 2. p. Director. q. 50. comm. 75. Farin. de hæresi, q. 181. n. 104. Hic autem, quamvis, verè sit hæreticus, jam enim assentitur implicite errori contra fidem, unde, & incurrit eandem prædictas penas, tamen hic ad majorem expressionem ponitur sub nomine credentis.

2. Receptor est is, qui hæreticum causa hæresis, fugientem, quocunque in loco, vel modo recipiat, seu abscondat, modò sciat, illum ob hæresim fugere.

3. Defensor est, qui vel hæretici etiam mortui errorem, vel hæretici personam ob causam hæresis defendit, ut si rationes afferat in favorem erroris, vel errorem, seu errantem hæreticum laudet, vel si dolo, potentia, muneribus, aliave arte impediatur, hæreticus capiatur, vel curet ut captus fugiat. Ita Sanchez ibid. n. 17.

4. Fautor est, qui similiter in causa hæresis hæretico favet, vel commissione, vel omissione. Primo modo esset, si illum domi quis abscondat, auxilium præbeat, ut fugiat, processum falsificet, vel celestet, & similes, quamvis reducantur ad receptores, vel defensores, tamen majoris explicationis gratia etiam sub nomine fautoris designantur.

Secundo modo esset, si cum teneatur quis ex officio illum capere, indicare, punire; non capit, non indicat, non punit.

5. Dixi (ex officio) nam licet alii omnes non indicantes, & non capientes, cum possint, saltem quando ab Inquisitoribus id illis præcipitur, sub nomine fautorum comprehendantur, ex Pen. cit. q. 53. Sanchez. cit. n. 15. probabile tamen est in conscientia non esse ejusdem generis eos, qui ex iustitia ad illas actiones non obligantur. Sic Farin. q. 182. §. 2. n. 36. Emeric. 2. p. q. 52. n. 3. Castro P. t. 1. tr. 4. de fide, d. 3. c. 5. num. 1. Etro, v. g. quod homo privatus delinquit, si non denuntiet hæreticum, non est tamen fautor ex iniustitia: at officialis, seu, ut vocant, familiaris, puta Inquisitor si non puniat, cruce signatus si non denuntiet, erit fautor, quia ex officio, & iustitia ipsi incumbit magis hæreticos corrigi, quam incumbat privatis. Hos omnes præditos à numero primo, uno verbo, vocabimus deinceps faventes hæreticis.

6. Nota autem tria. Primò si ejusmodi actiones cedant qualem in favorem hæresis; sed non à te fiant ob favendam hæresim, sed ut amico, vel consanguineo favetas, non es censendus favens hæretico. Ita Sanchez cit. cap. 10. n. 5. contra Castro Palaum cit. num. 9. Ratio est, quia verè hic non favet hæretico, ut hæretico, sed ut subiecto alterius obligationis humanæ; & per accidens est, quod redundet in favorem hæresis. Si res sit dubia, an faveris ut amico, an non ut hæretico, vide supra, lib. 1. cap. 3. §. 7. v. Hæreticus.

7. Secundò, si favor non habuit effectum: v. g. occultasti hæreticum in causa hæresis, ne caperetur, sed tamen captus est, eris censendus favens: Ita Castro Palaus ibid. n. 11. contra Bonacinam de censuris in particulari, disp. 1. q. 1. p. 3. n. 3. & Sanchez ibid. num. 9. Ratio est, quia ex parte tua posuisti totam protectionem; ergo absolutione favens fuisti, fateor, & hic opinionem Sanchez,

& modò num. præcedente, opinionem Castro Palai saltem propter eorum auctoritatem esse probabiles.

8. Tertiò favor debet esse de vera hæresi, non verò de hæresi quomodocunque præsumpta: ita Suar. disp. 24. de fide, sect. 1. num. 33. v. g. si faver quis excommunicato ob causam fidei non curanti per annum se ab illa abjici, qui certe præsumitur in foro externo hæreticus, faver, inquam, quis huic excommunicato, non erit in conscientia favens hæretico, quia verè is excommunicatus non est hæreticus. Idem dic de faventibus Maleficis, Veneficis, & similibus, quæ hæretici non sunt. Ita Sanchez. cit. num. 14.

Pœna faventium hæreticis.

Potissima pœna faventium hæreticis (utique etiam non denuntiatis in Bulla Cœnæ num. 1.) est excommunicatio lata Pontifici reservata. Quid si sic excommunicati denuntientur ab Ecclesia nominatim, ipsi verò per annum in ea inordinerint, ejus absolutionem non curantes, tunc incurrunt alias penas in jure latas, c. Excommunican. §. credentes, de hæresi. nempe infamiae, inhabilitatis ad officium, &c. quas vide apud citatos. Vide etiam aliqua huic facientia supra, n. 15. & 16.

§. VII. De Libris Hæreticorum, & per occasionem de aliis libris prohibitis.

1. **E**xstant quatuor prohibitiones circa lectionem librorum.

Prima est in Bulla Cœnæ de libris hæreticorum hæresim continentibus, vel de Religione tractantibus, de quibus infra, latè.

2. Secunda est Sixti V. Cœli, & Terra, qui sub excommunicatione lata sententia Summòque Pontifici reservata prohibet libros Astrologiæ Judiciariæ, seu divinationis, & futuris contingentibus, liberis, additque in hunc modum: Mandamus ut contra scienter legentes, aut retinentes, libros & scripta hujusmodi, Inquisitores procedant.

3. Tertia Clementis VIII. in Judic. prohib. & apud Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 14. lege item Merollam tom. 1. d. 2. cap. 2. coroll. 7. difficult. 4. num. 354. qui sub eadem excommunicatione lata; sed non reservata prohibet libros Hæresiarum, etiam non tractent de Religione, nec hæresim contineant, donec corrigantur: His addit libros eorum, qui sunt de hæresi suspecti, item Catholicorum, in quibus sunt aliquæ hæreses immixtæ, donec expurgentur: item Talmud, & alios libros Hebræorum, in quibus sit aliquid contra fidem, denique Alcoranum Basilææ impressum.

4. Quarta Pauli V. Cum sicut accepimus: initio expurgati Hispaniæ, impressi anno 1612. & Urbani VIII. Cum sicut accepimus: initio ejusmodi expurgatorii impressi 1632. qui pro Regnis Hispaniæ prohibet omnes libros damnatos, vel reprobatos ab ipso Summo Pontifice, vel Generali Inquisitione Hispanica, idque sub censura Pontifici, vel dictæ Inquisitioni reservata, licet Merolla loc. cit. Azor. loco citato, q. 5. Bonacina de conf. in partic. d. 1. quæst. 2. part. 4. num. 2. & Sanchez, lib. 2. in Dec. c. 10. num. 26. dicant, hanc excommunicationem non esse reservatam, quia scripserunt ante datas dictas constitutiones. Qui autem sint hi libri damnati, cum sint propè innumerabiles, cognosci poterunt ex ipso expurgatorio Hispanico, omnibus obvio.

5. Notat ex his rectè Bonacina loco citato, distinguere debere tres classes librorum. Primò libros hæreticorum hæresim continentem, vel de Religione tractantes, de quibus môx fusè. Secundò libros, vel scripta ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, qui prohibentur sub excommunicatione dicta num. 3. & pro Regnis Hispaniæ num. 4. Tertiò libros alios præter dictos, inter quos numerantur libri ex professo tractantes de rebus obfœcenis, quorum lectio non prohibetur sub censura, sed solum